

UDK 82:929 Lisac J.
In memoriam

Josip LISAC (Zadar)
Sveučilište u Zadru

ŽARKU MULJAČIĆU U SPOMEN

Hrvatski lingvist Žarko Muljačić, rođen 2. listopada 1922. u Splitu, preminuo je 6. kolovoza 2009. u Zagrebu. U svom je bogatu i znanstveno razvedenu životu ostvario mnogo, kao malo koji drugi hrvatski učenjak humanističkog usmjerenja. Nakon kraćega profesorskog srednjoškolskog rada u Puli i Splitu radio je u Dubrovniku (1950.–1953.) i u Zagrebu (1953.–1956.), potpuno sazio i doživio punu afirmaciju u Zadru (1956.–1972.), krunu karijere dosegao u Berlinu (1972.–1988.) gdje je bio do 1997. otkad je živio u Zagrebu, gdje je u mirovini nastavio svoj neumorni rad. U tim je sredinama djelovao veliki naš znanstvenik, uvijek sređen i plodan, sav u nalaženju znanstvene istine te u obogaćivanju kolegijalne suradnje. I taj ritam zadržavanja u pojedinim gradovima – po tri godine u Dubrovniku i u Zagrebu, po šesnaest godina u Zadru i u Berlinu – makar za Muljačića i ne bio najsretniji, kao da govori o marljivu počinjanju znanstvenoga života i o kasnijem punom proplamsaju talenta i kapaciteta. Bio je arhivist u Dubrovniku, sveučilišni nastavnik u Zagrebu, u Zadru i u Berlinu, gdje je, nakon Jagića, bio prvi Hrvat sveučilišni profesor i gdje je razvio jagićevsku aktivnost, iako su se vremena promijenila u svemu, pa i u filologiji. Bio je istaknuti fonolog, proučavatelj

dalmatskoga u Dubrovniku i dalmatskoga općenito, fonolog koji se zanima i za hrvatsku fonologiju i za fonologiju romanskih jezika, pa i za fonologiju općenito. Autorom je svjetski glasovite *Opće fonologije i fonologije suvremenoga talijanskog jezika*. Talijansko izdanje objavljeno u Bologni 1969., hrvatsko u Zagrebu 1964. i 1972; knjiga o općoj fonologiji tiskana je i u Barceloni na španjolskom. Objavio je i druga važna izdanja o talijanskom jeziku, npr. *Introduzione allo studio della lingua italiana*, Torino, 1971, 1982. Muljačić se bavio Tomom Basiljevićem, predstavnikom prosvjetiteljstva u Dubrovniku, poglavito pak Albertom Fortisom. O obojici je objavio knjige: *Tommo Basiljević-Bassegli, predstavnik prosvjećenja u Dubrovniku*, Beograd, 1958; *Putovanja Alberta Fortisa po Hrvatskoj i Sloveniji (1765–1791)*, Split, 1996. Talijanskom jeziku među romanskim jezicima u Muljačićevu znanstvenom interesu pripada prvo mjesto, no svi su romanski i drugi jezici promatrani teoretskim očima; otuda npr. relativistički pristup u proučavanju geneze i povijesti romanskih jezika u novije vrijeme; tu je bitno razlikovanje viših, srednjih i nižih jezika. Obogaćujući hrvatsku lingvistiku ujedno je mnogo pridonosio i poznavanju hrvatskoga jezika; spominjem npr. njegove prinose o čakavizmu, o Petru Zoraniću i o Bartolu Kašiću. Jezična pitanja jezično orijentacije proučavao je minuciozno dajući vrsne priloge o vezama hrvatskoga i romanskih jezika, gdje je vrlo znatno mjesto imao dalmatski jezik. O njemu je objavio i posebnu knjigu, *Das Dalmatische* iz 2000; uz dalmatski npr. Krka, Zadra, Dubrovnika, tu se obrađuje i dalmatski u Kotoru, Budvi, Baru, Ulcinju, Skadru itd. Knjiga *Problemi manjinskih jezika u romanskim državama u Europi*, publicirana 2007. u Rijeci, nagrađena je Nagradom „Josipa Jurja Strossmayera“ 2008. godine. Dobitnikom je i nekih drugih važnih nagrada i odličja, poglavito u Italiji. U Matici hrvatskoj u Zagrebu objavljena mu je knjiga *Iz dubrovačke prošlosti* (2006.). Prevodio je glasovitoga ekonomskog pisca 15. stoljeća, Dubrovčanina Benedikta Kotruljevića. Bio je dopisni član HAZU, a i član drugih znanstvenih ustanova, npr. akademija u Firenci i u Rimu. Literaturu je pratio neutrudljivo iz dana u dan, njegove su bibliografije redovito izvrsne, a svoju je misao modernizirao i metodološki usklađivao. Raniji su radovi pretežno strukturalistički, noviji sociolingvistički i pragmalingvistički. U vremenu od 1940. kad je u skromnim *Pregnućima* objavio članak „Selo kao predmet realističkih opisivanja“ do smrti objavio je stotine bibliografskih jedinica, među njima i mnogo prikaza. Od tinejdžerskih do veteranskih godina radio je sustavno i zaneseno, pisao dobronamjerno i kritički, stvorio opus iz kojega se jasno razabire da je znanost prije svega traženje i otkrivanje istine. Od splitskih početaka do svjetskih uspjeha, uz bok Matteu Giuliju Bartoliju, Petru Skoku i Romanu Jakobsonu.

Crnogorsku problematiku obrađivao je u neveliku dijelu svoga opusa. Npr. u radu o našim pejorativima romanskoga podrijetla (*Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 3, 1962.) navodi mnoge dijalekatne podatke i iz Crne Gore (Banjani, Njeguši, Risan, Perast, Dobrota, Prčanj, Tivat, Grbalj itd.). Objavio je također radove „Dubrovnik i prva faza austrijske akcije u Crnoj Gori 1788. god.“ (*Istorijski zapisi*, 14, 1958, 1-2, 94–112), „Boravak Alberta Fortisa u Boki Kotorskoj“ (*Boka*, 8, 1976, 287–290). Tu je i poticaj za ovo sjećanje na velikoga jezikoslovca i filologa, nezaboravnoga Žarka Muljačića.